

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

— / SZERKESZTI —
Dr. BÓROS GYÖRGY.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról	97	☐	Protestáns est Pozsonyban (Híradó) 109
Dr. Gálffy Endre (képpel, Dr. G. J.)	99	☐	Unitárius tanári gyűlés (U. I.) 111
Nők világa (Árkosy Lajosné).....	102	☐	Egy levél (Árkosi Tamás) 112
A budapesti Dávid Ferencz Egylet- ből (Ujvári László)	106	☐	Egyleti élet és munkásság. 114
			Egyházi és iskolai mozgalom 115

Mennyegzők, konfirmáció s más ünnepi alkalommal igen kedves és jótékonyhatású állandó ajándék az imakönyv. „SZIVEMET HOZZÁD EMELEM“ c. női imakönyvet a sajtó meleg szavakkal üdvözölte, a közönség valálaskülönbőség nélkül megkedvelte. Ára csinos, vászonkötésben, arany kehely és arany címmel 2 K 40 fill. **Öt példány egyszerre rendelve 10 K.** Bőrkötés aranyszéllal (barna, sötétkék, fekete) 6 K. Selyem és bársonykötés többféle színben, kiválóan jó papíron 10 K. Bőrkötés remek kivitelben 14 K. Megrendelhető lapunk szerkesztőjénél.

Dávid Ferencz emlékére.

A Dávid Ferencz szellemének élő hirdetője, a békességnek és szeretetnek hűséges munkása a Dávid Ferencz Egylet is készül a 400. évi ünnepre. Együtt fogja megülni a hazai és külföldi nemes gondolkodású emberekkel. De a Dávid Ferencz Egylet a megkezdett munkát azután is állandóan akarja folytatni a nagyközönség segítségével és támogatásával. Ezt az évet erőgyűjtésre és előkészületre használjuk föl.

Mindenki, valaki e sorokat elolvassa, tegye magáévá a föladatot, s növelje az Egylet alapját tehetségéhez mért ádománnyal. Az adakozás immár megkezdődött, jöjjön, csatlakozzék mindenki.

1. Báró Petrichevich Horváth Kálmán 50 kor.
2. Deréki Gyuláné báró Györffy Róza 10 kor.
3. Dr. Boros György 10 kor.
4. Jakab István kir. tbiró Déva, alapító tagságdíj 40 kor.
5. Pek Emil Ágost Budapest, 100 kor.
6. Báró Bornemissza Károly Kolozsvár 10 kor.
7. Deréki Gyuláné báró Györffy Róza 10 kor.
8. Bedő Albert 40 kor.
9. Székely János hitelesítő kataszteri főmérnök Kolozsvárt, „A Dávid Ferencz Egylet anyagi javainak gyarapítására jó szívvvel küld 8 kor.
10. Ifj. Bartha Mózes székely gazdálkodó Homoródszentpálon, önkéntesen ad a D. F. Egylet céljaira. 10 kor.
11. Szentkirályi Ferencz ezredes ur Gagy. sajtóköltésre 6 K.
12. Deréky Gyuláné báró Györffy Roza az 1909. 1910. évekre előfizetési tagdíja fejében (újabb adomány) 10 kor.
13. Szénássy Istvánné Dés 10 kor.
14. Koncz József Szilágycseh 4 kor.
15. Csegezy László Esperes, az évi ünnepély fedezésére 4 K.
16. Barabás István Ielkész 10 kor.
17. id. Kozma Pál kolozsi földmivelő 5 K.
18. Boros György Lászlótanya pártoló díj 2 kor.
19. Percelné Kozma Flora Budapest 42 kor.
20. Balogh József alapító 40 kor.
21. Nagy Elemér, Ghonc 2 kor.
22. Antonya János Kolozsvár 1 kor.
23. Csiky Károly Kolozsvár 1 kor.
24. ifj. Izsáky Antalné 2 kor.

Pályázat nyitattik a londoni unitárius leányiskolába 15—18, esetleg 18—20 éves unitárius leányoknak. Folyamodni lehet május 15-ig. Bővebb felvilágosítással szolgál lapunk szerkesztője.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

Kiadja:
A DÁVID FERENCZ-EGYLET.

Szerkeszti:
Dr. BOROS GYÖRGY

Főmunkatárs:
TARCSAFALVI ALBERT.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettség-
gel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Oálfí Lőrincz egyl. pénztár-
nokhoz küldendő Kolozsvárra.

A szerkesztő asztaláról.

Ökörítő község nevét sokáig fogják emlegetni. Most borzadva gondolunk rá, mert husvét ünnepén, táncközben a község s még tiz szomszédközségből 400-nál többen táncközben összecségték. Csürben, száraz galyak között, silány lámpákkal világítottak. A lámpa kigyult, a csűr lángba borult, azután a nők, gyermekek ruhája, haja, élete. Ma már tudjuk, hogy 325 embertársunk meghalt. Köztük voltak három éves üde, kis gyermekek is, de nagyobb része 16—24 éves, tehát virág korában levő ifjú. Még csak elképzelve is oly iszonyu eset, hogy elborzadunk és remegnek még csontjaink is. Bár aztán lenne annyi jó belőle, hogy óvatosságot tanulnánk s jobban vigyáznánk a magunk s mieink életére.

*

Tűz és hidegvér. Egyenesen azért írjuk egymás mellé ezt a két szót, mert ellenkezesnek egymással. s mégis segítői egymásnak. Az ökörítői tűz borzalma az is okozta, hogy az emberek fejüket vesztették s egymást összetiporták, megölték. A 325 halottból legalább is fele, de talán 300 életben maradhatott volna, ha hidegvérrel néznek szembe a veszedelemmel, mert akkor megmenthették volna egymást, a helyett, hogy megölték. Minden községben és minden háznál szoktatni kellene a lakosságot a meneküléshez. A közoktatási minisztérium elrendelte, hogy az iskolákban rendezzenek tűzriadót s szoktassák a gyermekeket. Angliában, hol nagy emeletes házak vannak a riadót úgy rendezik, hogy a tanulóknak az ablakon kell menekülniök, mentőzsákokban és mentőponyvákon.

*

Legkönnyebb munka a mások munkájának lebirálása. Az nem volna baj, ha birálatot mond valaki, a kire a dolog ráterto-

zik, de az már erősen nagy baj, ha az a ki csak bírálgat, mindenben a rosszat keresi s azt hiszi, hogy ő is csinál valamit. Álljon be ő is a másik mellé a fejsze nyelire, vagy az iskolai padok elébe, vagy az ekeszarvára, s azután bíráljon, amikor megpróbálta mi a munka. Az olyan utszéli, meg kávéházi kritikus, a ki maga azért nem dolgozik, hogy őt senki sem bírálhassa, nagyon léha ember. Akinek sok jó tulajdonsága lehet, de joga arra hogy bíráljon — nincsen.

*

Egyházi szerelvényeink kiállításának elmaradásáról ezen a helyen megemlékeztünk lapunk múlt számában. Értesültünk hogy az egyházi tanács tagjai bántónak találták a kis cikk utolsó sorait. Ezt mélyen sajnáljuk, mert minket bántó, vagy rossz szándék soha semmi dologban nem vezérel. A mit mondtunk csak annyit tartalmazott, hogy nagy hátrány volt s így már ezután is még sokáig az lesz hogy nem rendelkezünk egyházi készleteink szakszerű ismertetésével, mert akkor jobban megbecsülnők.

*

A szabadságharc idejéből. Olvasóink emléznek még arra a kedves három női arcra, melyet a Nők Világában bemutatunk volt évekkel ezelőtt. A három között volt Fanghné, Percelné, Raffay Irma. Az utolsó immár elköltözött egy jobb hazába. A másik kettő folytatja értékes, magasztos munkáját. Fanghné csak most lepte meg a világot egy kedves könyvvel „A szabadságharc idejéből.” 1848 – 50-ből mondja el gyermekkori emlékeit, igazi bájjal, egy szerüséggel és önzetlenül. E korszak oly nevezetes, hogy mindenki szívesen éli át itt, kitünő elbeszélő leírása után. Alkalmilag bemutatjuk egy fejezetét. Singer és Wolfner kiadása.

*

Amérikából. dr. Ilgen, Szt. Luisban evangélikus lelkészű meleg üdvözlötet kaptunk. Dr. Ilgen az egyesült államokban a német szabadelvű evangélikusok két liberális ágának, összesen 85 gyülekezetnek lesz a képviselője Berlinben a nemzetközi vallási kongresszuson. Dr. Ilgen szívélyes, testvéri üdvözlötét küldi előre abban a reményben, hogy Berlinben majd kézszerítással és meleg öleléssel egészíthet ki. Megküldt lapját: „Für Geist und Gemüth”, hogy abból is ismerjük meg őt és hívei gondolkozását. Mi viszozzuk lapunk néhány számával s majd Berlinben élőszóval. Hiszszük, hogy dr. Ilgen is meglátogatja Kolozsvárt.

*

Egy külföldön élő hitrokon ezt írja a Dávid Ferencünnepre vonatkozóan és általában: Innen egyenesen haza megyek. Attól kezdve pedig (ha haza érkezik) igen boldognak érezném magam,

ha valamelyes tevékenységgel az ünnep rendezéséhez hozzá járulhatnék, legyen az az anyagi, vagy a szellemi téren... Különben is mindenkor a legnagyobb örömem és legegységeltetésem volna, ha valamiben az unitárius egyház szolgálatára lehetnék... én megvagyok győződve, hogy ugy Erdélyben, mint Magyarországon általában közreműködésünknek lehetnek eredményei.

Két kérdést intézett hozzánk: Vegyes házasságot a mi egyházunk hajlandó volna-e megáldani? Miképpen mehetne végbe külföldön a magyar konzul előtt a polgári házassággal kapcsolatban.

Megirtuk, hogy az unitárius egyház polgárilag szabályszerűen megkötött házasságban is készséggel megadja az áldást bárhol és bármikor.

*

Jön az üstökös Im már hónapok óta szól a hír a Halley tudós nevéről nevezett üstökösről. A miveletlen és babonás emberek istenitélettől félnek, világvégén töprenkednek. Némely gyengébb sdegzetűek betegek lesznek a gondolatra, hogy földünkbe ütközik elseper minket földestől mindenestől. Kár oly nagyon izgatódni. Sokkal jobb volna várni, lesni a gyönyörű tüneményt, a melyet a hosszabb életű ember is csak egyszer láthat életében, mert 75 esztendő kell a míg hozzánk visszakerül. De vajjon milyen közel jó. Husz milliő mérföldre lesz akkor (május 13-án) a mikor legközelebb lesz. Olyan szédületes messziség, a melyet el sem lehet képzelni. Csupa gáz s ahhoz hasonló nemű a fényoszó üstökös, tehát most sem ártalmas, mint nem volt régen. A csillagvizsgálók, már látták műszereikkel, mi is látni fogjuk szabad szemmel s majd üdvözöljük a gyorsvándort, kinek csak egy egész percre sincsen szüksége, hogy Kolozsvártól Budapestig rohanjon. Csak hadd jöjjön! Szívesen látjuk.

Dr. Gálffy Endre.

Dr. Gálffy Endre született 1832-ben Martonoson, Udvarhelyvárn., unitárius szülőktől. Apja Gálffy András, (1795—1861.) anyja Pálffy Zsuzsánna. Gálffy András jó viszonyok közt élő birtokosnak 4 fia volt. János jogász, mint politikai fogoly meghalt 1850-ben Nagyszebenben, Ferencz birtokos, Endre főtörzsorvos, Sándor jószágigazgató és két leánya Zsuzsánna és Anna.

Fiait mind iskoláztatta. Endre, ki a többitől elütő szolid, engedelmes természetű, de amellet önérzetes, gyermek korában nagy hajlandóságot mutatott a technikai dolgok iránt. Mint kis gyermek fur, farag, s szabad idejét Giritto nevű zsellérüknél tölté, ki esz-

érgályos s mint már gyermek az esztorgályozást tökélyre viszi. miért szülői rászánták, hogy valamely iparos mesterséget tanuljon meg. Székelykeresztúron algimnáziumi tanulmányait élvegezve, apja felvitte Kolozsvárra 1848-ban s ott beadta a Rijka-féle gyárban tanoncnak, hol éppen az akkori elnevezés szerint ezermesterséget nehetett tanulni. A kis Endre hamar belátta, hogy a pálya nem telki való, tanulni nem tud, mert mint kis fiút csak szolgálai munkára alkalmazzák. 2—3 hónapot tölthetett Rajkánál, mire apja utána

Dr. GÁLFFY ENDRE.

ment és haza vitte Martonosba, otthon biztonságban látta a kis Endrét, de szükség is volt reá, mert már a forradalom kitört volt s két nagyobb fia János és Ferencz Kossuth huszárnak állottak s odahaza nem volt már támasza.

A szabadságharc lezajlása után Jánost és Ferenczet be is sorozták katonának s az apa tünődik, vajjon nem lenne e jobb, ha Endre gazdának maradna, de a kis Endre minden áron tanulni akart tovább s így apja Kolozsvárra viszi, hol az unitárius gimn.-ban

elvégi tanulmányait. Ugyancsak Kolozsváron a Chirurgiát és medikára Budapestre megy, melynek elvégzésével a híres Balassa professor assistense lett.

Kolozsvári és budapesti tanulmányai alatt hazulról kevés segílyt kaphatott, annál is inkább, mert apjának jószágát két izben gyujtották fel, s rá volt szorulva önszorgalmára s magát óraadásból tartotta fenn s mint igazi Selfmademan jutott el pályája delelőjére. Budapesten özv. Török generálisné fiai mellett volt instruktor, majd Kállai Béninek lesz nevelője, kivel Magyarország nevezetesebb vidékeit béutazva, a család ajánlatára elfogadta, hogy egy hosszabb európai körutjában Kállai Béninek mentora lesz. Ez az ut egyelőre a Dán háboru kitörése miatt abban maradt, s az akkor már Dr. Gálffy Endrè tanulmányait befejezván szét kellett néznie, hol folytathat orvosi gyakorlatot. Vonzalma Erdélybe vissza csalogatta s a 60-as évek legelején Kolozsváron telepszik le.

Kolozsváron őszinteségével, szerénységével, nagy tudásával hamar ismertté tette nevét ugy a magasabb körökben, mint az alsóbb rétegekben s különösen az unitárius családok karolták fel szeretettel és támogatták: Ürmösiék, Ajtaiak, Feketéék. Modorában és egyéniségében volt valami megnyerő, valami megnyugtató, mi a betegeknel már fél sikert biztosított, mindjárt a javulásra.

Erdély főuri családjai közül a Bánffyak, a Józsikák, a Bethlenek, Kemények, Telekiek családjának volt háziorvosa, sőt mikor a nagy államférfiu Gr. Andrassy Gyula külügyminiszter családja a hsdáti kastélyában nyaralt, szükség esetén az orvosi teendőket dr Gálffy Endre végezte.

A honvédség szervezésekor, midőn az erdélyi V. honvédkerületet is felállították, dr. Gálffy, mint tiszteletbeli törzsorvos intézte éveken át a törzsorvosi teendőket. A 70-es évek közepén azonban, amint ez a foglalkozás veszélyeztette orvosi praxisát, amennyiben 1—2 hónapra a hadgyakorlatokra vezényelték, lemondott állásáról. 1879. a törzsorvosi állást, mint fizetées állást szervezik, újból pályázik és kineveztetit magát s ilyen minőségben szolgál, míg 1894-ben főtörzsorvossá léptetik elő.

Dr. Gálffynak egyéni tulajdonságai közzé tartozott a munkáság, a szorgalom, a nyíltszívűség, végtelen szerénység, a mások érdemeinek teljes mértékben való megbecsülése.

A szép művészeteknek nagy barátja, szereti a zenét s maga is kultiválja azt, de mindenek felett nagy természet-buvár volt s különösen foglalkozott a kertészettel. Hójában gyümölcsöst állított be s azt maga gondozta, hova gyakran reggel 5 órakor kiment, 3—4 órát töltött fái és virágai között. Öreg napjaiban is a Hója volt legkedvesebb szórakozása. Az egész napot kerti munkával töltötte, mint Párisban az Hôtel des Invalidds kertjében szokták a

rteudux grognons-ok. Orvosi teendői akadályozták abban, hogy nagyobb társadalmi vagy kulturális mozgalomban tevékenységet fejtsen ki. Ő a családjának élt aggodó gondoskodással.

Előkelő összeköttetéseit a maga részére soha sem igyekezett kihasználni, de másokért mindent megtett a mit lehetett.

Öreg anyját végtelenül szerette s gyermeki gyöngédséggel ápolta, kinek Excellentiás urak bókoltak, hogy minő derék fia van Gálffy Endrében.

Dr. G. J.

Ehez a hü életrajzhoz mi is fűzünk néhány sort. Dr. Gálffy Endre a kolozsvári unitárius kollegium tanulójának számos éven át iskolaorvosa volt. Nem díjazásért, hanem szeretetből teljesítette ezt a munkát. Szerette a székely ifjakat, szerette egyházát, hálás volt az iskolához és legjobban találta magát az iskola tanárai és előjárói között, kikkel benső meleg barátságban élt. Bizonytal nemcsak e sorok írója tartozik örökös hálával a kitünő orvosnak és jószágos embernek, hogy tanuló korában megmentette a városba pusztító betegségből.

Oly puritán jellemü férfiu volt, a kire mindig teljes bizalommal támaszkodhatott bárki. Dr. Brassai Sámuel fölismerte jellemét s mint budapesti tanulónak és mint kolozsvári kezdő orvosnak sok segítséget nyujtott. Dr. Gálffy oly hálás volt Brassai iránt, amilyen csak kevés ember szokott lenni a jóltevők iránt.

E sorok dr. Gálffynak nagyszámu tisztelőjénél visszhangra fognak találni, s hisszük örömmel szemlélik jószágos arcát.

Szerk.

Nőkről a nőknek.

A Dávid Ferenc Egyletben Kolozsvárt januáriusban tartott felolvasás. Kérjük nőolvasóinkat ne mulasszák el átolvasni. Ha lenne valami észrevételük szívesen fogadjuk.

Szerk.

Az új év első heteit éljük. Még emlékünkbén a „Szyveszterest“ hangulata. S e hangulat mindenkinél sajátságos, mélyebb gondolatokat vált ki. Az élet zajos forgatagában megállunk egy pillanatra, hogy elmélkedjünk. Elmélkedjünk a mult felett és remény-

kedjünk a jövőben, vajjon, mit hozand ránk ez uj esztendő? örömet-e vagy bánatot?

De mi lenne, ha ma e kérdést ugy változtatnok meg, hogy vajjon mit vár tőlünk ez ujesztendő; minő kötelességek teljesítését, minő uj irányt?!

Mert ha körültekintünk ugy a szűkebb családi élet, mint a nagy társadalomban, csak bajokat küzdelmeket látunk és mindnyájunknak el kell ismernie, hogy sok minden nem ugy van jól, amint van.

Korunkat felületes, divathajhászó és mulatni vágyó áramlatok töltik el, semmitmondó dolgokkal öljük az időt, minden komolyabb tartalom és cél nélkül. S ha pedig visszapillantunk az elmúlt év záró eseményeire, neves férfiakat látunk küzdeni, hirdetve társadalmi reformokat, boldogítóbb eszméket.

Nagy államférfi lép — bibliával kezében — a szószékre, hogy — többek közt — idézze Pál apostol szavait: „Árról a Szeretetről, amelyik mindeneket elfedez, mindeneket elhisz, mindeneket remél és mindeneket eltűr és ez az a szeretet, mely soha el nem fogy. Ez szabályozza viszonyunkat Istenhez és ez kell szabályozza viszonyunkat embertársainkhoz; ez teszi Istent szeretett édes atyánkká és ez teszi az egész emberiséget egymás testvérivé“.

Aztán halljuk a tudós jogászt, amint mondja: „Mindig éreznünk kell a gyöngébbek iránti kötelességeket, mert nagy erő kell ahhoz, hogy fölébresszük a társadalom alvó lelkiismeretét és megszüntessük a közönyösséget“.

Fülünkben csengnek még az egyház fő intelmei, hogy: „A magyar társadalom megjavítására, a kereszténységben rejlő erőt kell kifejleszteni s a szeretet érdekében szolgálni kell. Szegénynek és gazdagnak találkoznia kell e szolgálatban. Ideálokat kell kitűzni s az alkotásban kell keresni az élvezetet“!

Tehát a felebaráti szeretetet, a társadalom fölébresztését a nemesebb eszmék iránt a keresztényi alapon álló mély vallásos hitet hirdetik s ezekkel szeretnék reformálni a világot.

S már most kérdem. Ha mi nők, mindezt csak meghallgatjuk, elolvassuk és tovább siklunk felette, eleget tettünk-e kötelességünknek? Egyéb nem vár mi ránk? Egyéb részt nem kell kérjünk e nagy munkából?

A társadalom magasabb rangu kötelességeink teljesítésére mindkét nemnek egyenlő jogcime van.

Az egyéni létjogosultságnak tudatára ébredt nő ma a társadalmi haldásnak szintén hatalmas faktora.

A ma asszonyának kötelessége egyéniségét kifejlesztve, annak szárnyakat adni, hogy emelkedhessék és magával emelje mind-

azokat, kiknek gyámolítása, nevelése épp az Ő kezébe van letéve, mert a nőnek hivatása, sőt mondhatnám rendeltetése a boldogítás.

Pedig őt sorsa a osaládban, épp a legönzőbb környezettel állítja szembe, Hiszen a férfi, midőn családot alapít, miért teszi? Hogy életének ridegségét, egyedüliségét egy édes otthonnal cserélje fel és így aztán nem csodálkozhatunk, hogy ott a nőtől, önfeláldozást, odaadó szeretetet és lehetőleg mindenben az ő egyéniségéhez való alakulást vár. Mert ő neki minden ambícióját, emberszeretetét, kötelességérzetét és minden tudását, a létért való küzdelem foglalja le és fogyasztja el. De a teremtés legönzőbb alkotása a család másik tagja a gyermek. A ki az adás fogalma nélkül születik, a mi adományainkból, szeretetünkéből, gondozásunkból él és épül és legnagyobb erénye, ha kér és nem követel.

Kétségtelen tény pedig, hogy a nagy világban a nő a szegényebbik fél és dacára annak, ha meg akar felelni hivatásának és boldogítani akarja ezt az önző környezetet, mindig, minden pillanatban, ajándékokat kell adnia. Honnan vegye hát, azt a tenger kincsét, mit egész életen át osztogatnia kell és mi valóban ez a kincs?

Hogyan adjon ajándékot ő, a szegényebbik, a hatalmasabbnak és gazdagabbnak és hogyan adjon úgy, hogy maga nyerjen vele?

Ha ismer egy olyan forrást, melyből bármikor merithet és bármennyit merít, az mégis kiapadhatatlan. Ez a forrás a Hit!

A Hit abban a hatalmas, szent Ur Istenben, a ki Mindenható, mindenek felett jó és életünk minden percében velünk van.

Csak mi legyünk örökké ő vele, mi tartsuk szorosan, felénk nyújtott jobbát és fogadjuk alázatosan hálaival a miket ad és tűrő megnyugvással a miket elvesz. És ismerjük el minden körülmények közt, hogy az egyedül Hatalmas csak ő.

Miénk embereké csak a vetés szorgalma, mely ha lelkiismeretes, nem fog késni — onnan a magasból — az eredmény jutalma.

Mert minden nemes cél felé törekő szilárd akaratot a jó Isten megsegít és támogat. Továbbá ha belátjuk, hogy nem elég, hogy a józan életbölcseletet csak hallgassuk, hanem szükséges, hogy azt kövessük is.

Magunkévá tegyük a tanokat, melyeknek helyes voltát elismerjük és úgy ha a küzdelmek árán is neveljük önmagunkat.

De az önnevelésnek, lét-föltételé az önismeret. — Mert önismeret nélkül nincs javulás!

Föl kell keltenünk tehát lelkünkben azt a hangot, a mely a tiszta nemes emberszereteten keresztül önmagunk megismeréséhez vezet, amely megtanít szeretni mindenben a megbecsülni valót és megtanít arra, hogy lelkünk egyensúlyát soha semmi körülmények közt el ne veszítsük. Ez az a hang, amely bennünket hív, ez

az az ut, melyre a feltámadott Krisztus mutat s a hová a lelket az imádság — és az Isten kegyelmének ereje emeli.

Mert ha a nő megbecsüli saját lelkét és igyekszik azt megovni a salaktól, aláveti az erkölcsi érzés uralmának, nem türi, hogy az indulat elragadja, a gyarlóság hatalmaskodjék rajta, hanem mindig ő marad az erősebb.

Nem tér ki a javulás nehézségei elől, azon ismert megjegyzéssel: „hogymár csak ilyen vagyok“ — hanem beismeri, hogy mindnyájunk célja a tökéletesbülés és hogy ezt csak önmagunk szerezhetjük önmagunknak.

Akkor a tiszta erkölcs a szív jóság s az önfeláldozó szeretet, olyan példáját mutatja, mely önmagából meríti erejét és jótékony melegséggel, ragyogó fénnel árasztja el környezetét.

Végre ha vesz magának időt, keres módot másokat, hozzátortozóinak minden egyes tagját megismerni.

Nem csak felületesen, a mit a külső mutat, hanem alaposon az egyéniséget és abban megbecsülni a megbecsülendőt és értékelni az értékest. Mert hiszen uram Isten, hibáink minyjunknak vannak, azokért egymást lekicsinyelni, megvetni elítélni jogunk nincs. De igenis a szerető nőnek alkalmazkodnia kell és alkalmazkodva gyógyítani azokat.

De az erényeket tisztelni, megbecsülni ez köteltségünk ha — — — boldogak akarunk lenni.

A boldogságnak alapköve a családi béke. Ez pedig legtöbb esetben kizárólag az asszony műve, hogy állandóan föntartsa és megszüntessen kiüzzön onan minden olyan hangot, olyan elemet a mely dissonanciát okoz és zavarja a harmoniát.

Mert hiszen hányszor tapasztaljuk, hogy a legértéktelenebb kicsiségek miatt áldozunk fel nagy dolgokat.

Egy hirtelen — talán egész meggodolatlannul — kimondott nézet megvédésére keletkeznek oly viták, melyek azután határt nem ismernek s a legnagyobb kiméletlenségeket mondatják velünk s felejtetetlenül keserű, szinte megbocsájthatatlan percekét okoznak.

S azt a kapcsot a mely összetartásra van hivatva, megnyitják a széthúzásra s azt a zsenge ifjúságot, mely csak szeretet és egyetértést kellene lásson arra tanítják, hogy már maga a családi élet egy ádáz küzdelem a hol az győz — a ki erősebb!

Pedig nem régen hivatott ajkáról hallottam, hogy mindazt a mit a szülők a gyermekeik előtt tesznek, gyöngédtelenséget, igaztalanságot durvaságot, akár egymás iránt, akár a ház bármely tagjával szemben, hatványozottan vissza kapják a gyerekeiktől, ha azok megnőnek és tul nővik a fegyelmezés korlátaít. Mert hát mit követhetnének inkább, mint az otthon látott példát?!

Tehát ha egy egész életen keresztül szakadatlanul a mély vallásos hitnek megnyilatkozásait, az önérdékek, indulatok és szenvedélyek legyőzését, tehát a legnagyobb önfeláldozás példáit és viszont az ők nagy hibáik enyhe elbírálását, ugyszólván kimentését látják, ha ezek eleinte a megszegyenülés érzését keltik is bennük, önkéntelenül kifogják váltani a viszonzás gondolatát és szükségét fogják érezni annak, hogy ne csak élvezzék a lelki tisztaság e kincsese házának drága ajándékait, hanem igyekezzenek hasonlókkal viszonzozni is azokat.

Mert a mely családban a szeretetnek csak nyoma is megvan, ott az ilyen példák hatása ki nem maradhat.

S így a nő, midőn Hitének, szeretetének és önzetlenségének forrásaiból merítve pazarul osztogatja a türelem, figyelem, tapintat és elnézés kincseit, környezetében, az érzelmek legszebb virágait szorja széjjel; melyek ott megfogva, gyökeret vernek s ha eleinte, mint gyöngye hajtások kapnak is életre, de az önfeláldozó szeretet meiegében fákká erősödve fogják hozni a hála legszebb rózsáit nekünk.

Tehát másokat boldogítva, önmagunkat tesszük kimondhatatlanul boldoggá!

De nevelve önmagunkat és családukat, a társadalmat neveljük. Egyes egyéneket önfeláldozásunk árán javítva és nemesítve, a társadalmat javítjuk és neveljük, mert az egyének összességé társadalom.

Ez által lehetünk mi gyöngye nők, nem csak egyenjogu társai de hatalmas segítő munkássai, ama lánglelkű férfiaknak, kiknek bölcsessége, hazafiassága, emberszeretete egyesítve a keresztény Hit szavával mutatja az irányt, de célhoz jutni a mi segítségünk nélkül aligha fog.

Áljunk be tehát mi is a küzdők táborába és ne nézzük gyöngeségünket, ne kicsinyeljük a kört, melyben mozoghatunk, hanem támaszkodjunk az önbizalom erejére és teremtsünk egy jobb közérzést a becsületnek tiszteletét az erénynek szeretetét s így segítjük a magyar társadalmat egy boldogabb uj esztendőre.

Árkosy Lajosné

A budapesti Dávid Terencz Egyletből.

Béke és szeretet.

A budapesti Dávid Ferenc egylet március hó 18-án tartotta hangversennyel egybekötött havi felolvasó ülését, a harmadikat a *Protestáns Unió* szellemében. A mióta *Sztheló* Kornél

kiadta a jelszót: *Protestáns Uniót*, azóta felolvasóink többé-kevésbé ennek a jelszónak hatására állnak a felolvasó asztalhoz. Az unitárius egyház védnöksége alatt alakult és az unitárius egyház megalapítójának nevét viselő *Dávid Ferenc* egyesület budapesti testvéregylete eddig is vallás és felekezeti különbség nélkül gyűjtötte maga köré a szabad elvű, de nemes eszméért lelkesülőket, most meg éppen ebben a szellemben működik, teljes erejét a *Protestáns Unió* megalkotására fordítja, annak a *Protestáns Uniónak*, mely nem alapszabályokkal, hanem lelki erővel tartja, össze mindazokat, *kik egy szent eszmének, a Jézusnak szolgálatába állottak. Most már nem ember, nem Isten a Jézus, hanem eszme, melyet megérteni, követni, melynek nyomdokaiba lépni keresztény kötelesség.*

Dr. *Boros György* volt a jelenlegi felolvasó; az ő felvilágosult hitnézete a vallásos szabadgondolkodás irányait hirdető szelleme, Jézus iránti rajongó szeretete képessé teszi őt arra hogy hirdetője legyen békének és szeretetnek. Hogy erre képes tanu voltunk mindnyájan kik felolvasását hallottuk. Az unitárius eszmék köréből vette felolvasása tárgyát. Röviden ismertette az unitárius egyház sok százados küzdelmeit, igazsággal hirdette, hogy e küzdelmeket nehézzé részben a hatalmas ellenfelek, részben az engedékeny hitfelek tették és az az oka, hogy az unitáriusról úgy beszéltek, mint akinek más a vallása és más a hite. Lelkes szavakban emlékeink meg *Dávid Ferenc*ről, a küzdelemben vértanu halált szenvedt apostótról és többi vértanutársairól.

Áttért végül a nagy igehirdetőre, *Channingre*, a ki szent borzalommal mondta: *Megütni egy embert!* . . . Ime a béke apostól, a szeretet felkent hirdetője, ki még attól is visszariad, hogy embertársára kezét felemelje. *A mit akartok, hogy az emberek cselekedjenek veletek, ti is azt cselekedjétek ő velök.* Ezt mondja a Mester Jézus. És *Channing* megértve őt megborrad még a gondolatától is: *Megütni egy embert!* Nem hiába mondja az illusztris felolvasó, hogy nem jelentik-e ezek a szavak a világ békét, nem hirdetik-e a szeretetet?

Mily régen volt az, hogy Jézus élt és tanított, majdnem kétezer éve annak és az ő tanítása mégsem tudott gyökeret verni. Különböző confessiók szerint hirdetjük az ő hitét és a helyett, hogy eltekintve az egyes felekezeteket elválasztó hitelvektől és szokás különbségtől, arra törekednénk, hogy a társadalomba bevigyük az ő eszméit, a békét és szeretetet: gyűlölködünk vitakozunk és félünk egymás küszöbét még át is lépni

Alkossuk meg az Uniót, vezessen a tudás és szeretet a béke és szeretet és feltámad a Mester és köztünk lakozik mert Jézus maga a szeretet, a béke és a tudás.

Ujvári László,

a budapesti Dávid Ferenc Egylet titkára.

A budapesti Dávid Ferenc Egylet évzárója.

A budapesti Dávid Ferenc egylet 1910 április 9-én d. u. 6 órakor tartotta a Koháry utcai unitárius templomban évzáró felolvasását. Hornyánszky Aladár dr. a pozsonyi ágostai hitvallásu evangélikus theologiai akadémia tanára „Jesajás próféta“ címen tartott szabad előadást. Az illusztris előadó bemutatta nekünk Jesajás prófétát a maga valóságában. Bevezetésül elmondta, hogy a próféta Istene és a nép Istene két egymással ellenkező Isten. A próféta Istene ellenez minden ceremóniát csak ezt a parancsot adja a próféta szájába: Féld az Istent, tégy jót, kerülj a rosszat; a nép Istene a ceremóniákban és külsőségben gyönyörködik. Jesajás Istene, próféta Istene és így szembe kerül egymással Jesajás és a nép. Ezt a küzdelmet írja meg Jesajás próféta a szentírásban, azt a küzdelmet, a melyet ő folytat a néppel. A jeles vallásbölcész nagy tanulmányal fejtegeti Jesajás próféta működését, életét és tanítását mindvégig lekötve a hallgatóság figyelmét. Beszédet tartott Ürmössy Miklós egyletünk elnöke megemlékezett egyletünk 10 éves működéséről az idei nagy évről a mely évben Dávid Ferenc születésének 400 éves évfordulóját üljük meg, köszönetet mondott a felolvasóknak és közreműködőknek különösen dr. Hornyánszky Aladárnak, köszönetet mondott Ferencz József püspöknek, hogy megjelent a záró ülésen és köszönetet mondott a nagyszámban megjelent közönségnek. Erre Ferencz József főpapunk állott fel szólásra és elmondta, hogy ő nem látja oly vallástalannak a világot, azt hiszi, hogy bekövetkezett a prófétai idő: Lélekben imádjuk Istent; mert ha ily nagy érdeklődés mutatkozik a vallásdolgok iránt, mint a melyet tapasztal a Budapesti Dávid Ferenc egyletnél, a kolozsvári Dávid Ferencz egyletnél s más egyházaknál Kolozsváron, akkor nem lehet vallástalan a világ. Az ő ajkairól hallva a modern világi eszméket azt hisszük, hogy örök ifjú áll előttünk. Boldogan tekinthet minden unitárius az ég felé; mert a főpapja ajkairól hangzott el: Hála a reformációnak és hála a modern reformáció apostolainak tisztulnak az eszmék, közeledünk a prófétai hitvallás felé. Ferencz József az ősz főpap, az unitáriusok vezére a haladás hive, misem lehetünk maradiak. — Égyen jelszavunk: Egy az Isten, a hit

az ő ajándéka, a haladás a hit éltetője a szeretet a hit tápláléka Jézus a hit Mestere, előre, hogy elérjük a Mestert, vessük le a hagyományok, a szertartások, a maradiság, a töprengés nehéz köpenyét és haladjunk előre a Mester után. Hiszen célunk az hogy boldoggá tegyünk mindenkit, magunkat, háznépünket, ennek eszköze a vallás. — De csak addig míg együtt halad a tudománnyal, míg nem áll utjába a tudásnak; mihelyt választanunk kell a kettő között, mihelyt töprengővé tesz bennünket: elveszti boldogító hatását. Ezért esett mindannyiunknak oly jól, kik jelen voltak az unitárius egyház főpásztorának beszéde. Imát mondott Józán Miklós unitárius esperes a tőle megszokott ihlettséggel Kontz Irma operaénekesnő két szép éneke, melyet *Arturo De' Sanitis* zenetanár orgonán kísért és Léderer Imre hegedűjátéka képezték az ülés művészi részét. A jól sikerült estét Krausz Ervin K. megnyitó és bezáró orgonajátéka tette teljessé. A persely az ököritői szerencsétlenek javára gyűjtetett. Két órai lelki élvezet után boldogan távoztunk otthonainkba, láttuk azt, hogy bármily vallástalannak tartják is a világot, ez a vélemény abból a ferde felfogásból keletkezik hogy a nép Istenét ismeri a nagy tömeg, a próféta Istene ismeretlen. Bárcsak minél többen ismernék meg a próféta Istenét kinek a parancsszava oly egyszerű és oly fenséges: *Féld az Istent tégy jót, kerüld a rosszat.*

Budapest.

Ujváry László.

Protestáns est Pozsonyban.

Ezuttal egy kis helyet kell juttatnunk a pozsonyi evangélikus testvéreknek, azért, mert ők a mi ügyeink iránt meleg érdeklődést tanusítanak s a mi embereinket szívesen látják a magok körében. A Magyar Prot. Irod. Társaság pozsonyi köre több ízben megmutatta a Dávid Ferenc Egylet iránti rokonszenvét. Dr. M sznyik Endre theol. igazgató Budapesten az unitáriusok között márörégi jó ismerős, a ki többször tartott felolvasást. Lapunk más helyén van szó a dr. Hornyánszky felolvasásáról. Budapestről Percelné Kozma Flóra, Ürmössy Miklós, Józán Miklós viszonzták a pozsonyiak előzékenységét a korábbi években. A mult hónapban immár Erdélyig eljöttek s fölhivták lapunk szerkesztőjét. A mult havi számunkban közölt rövid tudósítást a következővel egészítették ki:

Protestáns est. A Magyar Prot. Irod. Társaság pozsonyi köre szombaton március 19-én tartotta utolsó estélyét. A theologusok karának szokásos bevezető éneke után Dobrovits Mátvás dr. elnök

szíves szavakkal üdvözölte a kör közreműködőit, különösen kiemelve Boros György dr. unitárius theol. dékánt, ki szíves volt felolvasásra válialkozni. Egyuttal megkérte őt érdekes előadásának megtartására Boros György dr. az amerikai és angol vallásos mozgalmakat választotta értekezése tárgyául, mit magas színvonalon álló, mély vallásosságtól áthatott és minden szavában nemes szabadelvüséget kisugárzó felolvasásban terjesztett elő. Egyuttal rámutatt az ez országokban gazdagon mutatkozó szeretetmunkákra, mely téren nálunk magyar protestánsoknál még sok a kívánnivaló. Ép azért nem azt, ami elválaszt, hanem ami összeforaszt, kell előtérbe helyeznünk. A sok tapssal fogadott felolvasást Trsztjénszky Ferencné Baroti Irma művészi szavalata követte. A jól ismert művésznő Zempléni Árpád: A kufsteini madarak című költeményével általános tetszést és tapsot aratott, úgy, hogy a közönség általános óhajának engedve, még egy költeményt szavalt el, és pedig Hugo Viktortól: Madárfészek a templomban. A programot kiegészítette és művészileg nagyban emelte két duett, melyet Herr Rezső cellon és Kubicek Antal dr. zongorán adtak elő: Andante Reissigertől és Ave Mária Shubertől. A változatos és gazdag műsort Masznyik Endre dr. theol. akad. igazgató szavai zárták be, ki megköszönve a közönségnek állandó érdeklődését a protestáns esték 25-ik sorozatát bezártnak nyilvánította. A zárószavak után elhangzott a theológusok énnkkarának éneke is, mely után a közönség lelkes hangulatban szétoszlott.

Lapunkhoz a dr. Boros György felolvasásáról külön is érkezett jelentés, melyet a beküldő evangélikus atyánkfia kívánságára egészen közlünk.

Mielőtt előadásába fogna, egy érzelmi mozzanatról kell beszámolnia. — Pozsonyban mondták ki annak idején az unit. egyházat törvényesen bevett felekezetnek: nem meglepő előtte most sem, hogy a szabadelvü Pozsonyba hívták meg őt, mint a magyarhoni protestanizmus legkisebb ágának: az unitárius egyháznak képviselőjét s jóleső örömmel vállalta el az előadást.

Servet Mihály óta sok kísérlet történt az egyes felekezetek hit- és érzésbeli egyesítésére, de úgy látszik, mintha mindegyik csak nevelte volna az egyes felekezetek között levő tátongó ürt, mert az emberek nem azt nézték, ami őket összeköti, hanem azt, ami őket elválasztja: a dogmát, a holt betűt többre becsülték az élőhittől és szeretetnél. E téren is bátrak munkája a kezdeményezés, akik nem riadnak vissza attól sem, hogy magasztos elveikért a vértanui halált is elszenvedjék. Büszke rá az előadó, hogy az unit. egyház nem szükölködik ilyenek nélkül. Anglia büszkén vallja magát a szabadelvüség parexcellence hazájának, s mégis, ép itt bocsáttottak el 1662-ben kétezer papot azért, mert nem

akarták aláírni a hivatalos egyház hitvallását. S az unitarizmust csak 1813-ban ismerték el törvényesen bevett felekezetnek. Pedig a szakadók áldásos munkát fejtettek ki. Megalapították a u. n. vasárnap-i iskolákat, amelyeknek az egész nemzetre kiható fontossága van.

Amerikában a 18. sz. végén egy pap lépett föl s szociális-vallásos mozgalmat indított. E mozgalom alapította pl. a vakoknak amaz intézetét, amelyből Keller Ilona is kikerült. Alakult egy szövetség az isten- és emberszeretet ápolása czéljából.

Most is léteznek ily egyesületek s örülnünk kell korunk általános szabadelvűségén, csak az a baj, hogy az sokszor nem őszinte. Ennek bizonyossága pl. az a hajsza amelyet (1909-ben) az unit. vallásu Taft köztárs. elnökjelölt ellen indítottak; nő meg a Székely Ferenc dr., volt ideiglenes vallás- és közoktatásügyi m. miniszter ellen ultramontan részről zúditott rágalommal. De csak tomboljon tehetetlen dühében a kiközösítéssel s más erőteljes fegyverekkel működő reakció, a munka foly s az egymást megértő szívek közelednek egymáshoz.

Ennek szép példája a Chicagóban (1896-ban) megtartott vallásos kongresszus, amelyen a világ minden hitfelekezetéből megjelentek a képviselők s tanácskoztak az emberiséget érdeklő fontos ügyekről: ugyancsak ilyen összejövetel volt Bostonban is. Hazánkban sajnos még nem igen mozognak e téren. De a felolvasó erősen hiszi hogy a szabadelvűség őszinte, felavatott harcosainak munkája itt sem lesz hiábavaló. Mindinkább be fogják látni azt, hogy minden vallásnak annyi értéke van csak, amennyit, az élet mérlegén nyom. Az egyház multja a jelen iskolája. Pál apostol gyönyörű szavaival végzi: „Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek között legnagyobb a szeretet.“ (I. Kor. 13:13.)

A közönség a mély tudást, művészi finomságot eláruló és minden mondatában nemes szabadelvűséget és igazi keresztyén szeretetet lehető előadást nagy tetszéssel fogadta.

Hiradó.

Unitárius tanári gyűlés.

A kolozsvári és székelykeresztúri gimn. tanárai f. é. március hó 30-án Kolozsvárt tartották meg évenként szokásos tanácskozá-sukat. Elnök Dr. Gál Kelemen „A középiskola helyzete“ című tartalmas felolvasásával nyitotta meg az értekezletet.

Elsőül Dr. Boros György theol. tanár tartott előadást „Középiskolai vallás oktatás a multban és jövőben“ czimmal. Ismertette tárgyának történeti fejlődését a XVI. sz. tól jelenig, a napjainkban revízió alá került tantervben. Előadó a következő javaslatot ajánlja

figyelembe vételre: a vallás tanításnak legalsóbb fokon a vallásos érzés felébresztése és a hitnek öntudatossá növelése a cél; második fokon az erkölcsös érzés megszilárdítása? harmadik fokon a historiai tudás alapján az egyházas cselekvő munkára előkészítés. A nagy tetszéssel fogadott előadást hosszabb megbeszélés, majd szünet követte, melynek eltelte után Szentmártoni Kálmán szkturi tanár olvasta fel „Művészeti nevelés“ című tanulmányát. Nagyfoku előtanulmányok alapján azt állította minden tanár elé célul, hogy igyekezni kell az ifjúságot azzal a való természettel megismertetni, mert egyfelől éreztetni tudja a serdülő lélekkel, hogy ő is egyik alkotó tényezője a nagy mindenségnek, másfelől egészséges idealizmust fejleszt. Ennek a célnak elérésére mindegyik tantárgy egyformán alkalmas. Az idő előrehaladottsága miatt Papp Mózes székelykeresztúri igazgató d. u. olvasott fel „A köziskolában alkalmazható büntetések“ címen, nagy hozzá értéssel ismertette a jelenleg alkalmazásban levő fegyelmi szabályokat. E felolvasásokat a tanítástyűg iránt érdeklődő nagyszámu közönség hallgatta végig, kik közül Ferencz József püspök urat Fekete Gábor egyh, főgondnok, Gál Jenő és Kozma Ferencz isk. felügyelő gondnok és Dr. Marki Sándor egyet. tanár urakat említjük. A hallgatóság mindegyik előadást nagy tetszés nyilvánítással honorálta.

Az egyes előadás után nagyszabásu vita fejlődött ki, melynek eredményét az elnök tömör szavakban összefoglalván a gyűlést azzal az ohajtással zárta be, vajha az a nagy lelkesedés és ügybuzgóság, mely a jelen tanári értekezleten oly szépen megnyilvánult, oly értékes előadásokat produkált, frapáns hozzászólásokat váltott ki, a jövőben is megmaradna, hogy ezáltal az a barátságos viszony mely a két gimn. tanári karát közös hivatásukban támogatja még szorosabbá váljék.

U. I.

Egy levél.

Alsószombatfalva 1910. február hó 4.

Kedves Tiszteles úr!

Én Udvarhelymegyében, Székelyderzsi születésű és oda illetőségű, jelenleg a fenn nevezett helyen szolgáló Toró Zsigmond, tizedes. Mély alázatos tisztelettel értesitem a kedves tiszteletes urat hogy a vallásos érzület buzgóságának parancsa folytán hozzám intézett levelét a mai napon kezemhez kaptam.

Elolvasása után az élet tüzeéből egy szikra pattant a valásóságot elfeledő szivemben, a mely azonnal lánggra lobbantotta bennem szent hitünknek építését.

És mindjárt hozzá is fogtam hogy a kedves tiszteletes úr lelkesítő levelére, a menyire gyenge tehetségem engedi kielégítő választ irjak a kedves tiszteletes urnak.

Először is hogy levelével felkeresett, mint hű alattvalóját, ezt hálas köszönettel fogadom, — és mire leveliben megbizott azt egyházi kötelességekből kilolyólag minél hamarább és teljes odaadással elfogom végezni, és a kedves tiszteletes ur kívánságát teljesítve, vasárnap, ha csak itteni előjáróimtól engedélyt kapok, személyesen fogom a kedves tiszteletes urral közölni.

Addig minden kevés szabad időmet, rászentelve a kevés számú névsort összeírom s ha csak lehetséges lessz magam vizsem be és ha nem, postán küldöm be.

Addig is a kedves tisztelendő atyámat, a Mindenható Isten gondviselése és oltalmába ajánlom mint hű alattvalója és alázatos szolgája

Toró Zsigmond,
tizedes.

Ezt a levelet azért küldöm be, mert abban egy egyszerű székegy unitárius legény csillogtatja lelke tengerének igaz gyöngye t s mint ilyent helyénvalónak tartom, hogy egyházunk e kedves kis lapjában világot lásson. Nem kell abban sem a szerkezetet, sem a kifejezéseket vizsgálni hanem csak, a lelket, mely neki e levelet diktálta.

En egy egyszerű levélben kértem, hogy írná össze a telepen lévő unitár. vall. katonák névsorát. Ő ebben a felszólításban miként jeveléből kivehető benneláttá unitarismus létkérdését s ahoz mérten fogta fel küldetése fontosságát.

Azért is küldöm és kérem a közlését, hogy tanuljon belőle unitárius önértetet minden unitárius és különösen azok, akikre egyházuk szellemi és anyagi életének vezetése bizva van.

Fogaras, 1910, április hó 2.

Árkosi Tamás,
unitárius lelkész.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Tanáraink irodalmi munkássága.
Április hónapban foglalta el székét az Erdélyi Irodalmi Társaságban dr. Kiss Ernő Vörösmartíró tartott értékes felolvasást. Éppen most jelen meg Dr. Barabás Ábel könyve: A jövő tized regénye. Most vannak sajtó alatt a tanári értekezleten Kolozsvárt tartott felolvasások. Pap Domokos egy kedves elbeszéléssel elismerést aratott az Erdélyi Irodalmi Társaságban.

Az egylet pénztárába folyó évi február 18-tól április 16-ig rendes tagsági díjat fizettek: Hegedüs Mihály Prázmár, Kriza Sándor Homorodalmás, Fekete József Fogaras, Pálhegyi Pálné Sebes, Sárdi Lőrinc Kolozsvár 910-re, Özv. Májay Istvánné 908 909-re, Unitárius Egyházközség Dévaványa 910—914-re, Borsi János 907—911-re, Csegezi Tamás Ádamos 909—910-re, Orbok Lajos Medgyes 910-914-re, Kun Pál Kolozsvár 910-re, Felföldi Béláné Marosludas 905—909-re, Gálffy Kálmán Székelykeresztúr 908—917-re, Ádám Dénes Budapest, Vida Sándor Sepsiszentgyörgy, Kovács József Kolozsvár 910-re.

Előfizetői díjat fizettek: Hermann Béla Ujfazekasvarsánd, Dr. Sándor Balázs, Id. Dániel Gábor, Simó Ferenc Budapest 910-re, Dr. Barabási István Nagybánya 909—910-re, Végh József Székelykocsárd, László Pálné Abásfalva 910-re.

Az udvarhelyköri fiókegylet pénztárába fizettek 1910-re: Dombi János, Györfi István, Kiss József, Unitárius egyházközség Homoródszentmárton, Sándor Gergely, Bálint Mózes Lókod; Kovács Imre, Bedő Albert Homoródkeményfalva; Özv. Gergely Mózesné, Kiss Mózes, Kádár Lajos, Kádár Lajosné, Unitárius Egyházközség Abásfalva; Papp Zsigmond, Barabás Vilmos Gyepes; Balázs András, Sándor Mózes, Kendi István, Unitárius Egyházközség Kénos; Deák Lajos, Barabás András, Székelyudvarhely; Mátyás János, Mátyás Jánosné, Szatmári Lajos, Szatmári Lajosné Székelymuzsna; Szatmári Mislós, Sándor Gergely, Kiss Jakab, Kiss Jakabné, Konc

János, Unitárius Egyházközség Székelyderzs; Ürmösi József, Ürmösi Józsefné, ifj. Barta Mózes, Egyed Ferencné, Özv. Salamon Adolfné, Kiss András, Bence Gábor, Bence Gáborné, Unitárius Egyházközség Homoródszentpál; Gál József, Balázs János, Unitárius Egyházközség Recsenyéd; Szén Mihály, Szén Mihályné, Nagy Gyula Homoródszentpéter; Barta Ferenc, Bedő József, Vajda Antal, Máté Lajos, Péter Sándor, Péter Sándorné, Unitárius Egyházközség Városfalva; Kiss György, Péter Ödön, Unitárius Egyházközség Homoródjánosfalva; Demeter Dénes, Demeter Dénesné, Unitárius Egyházközség Karácsonfalva; Ajtai János, Ajtai Jánosné, Barra Lajos, Péterffy Áron, Péterfi Aronné, Özv. Hermann Károlyné, Tari Sándorné, Unitárius Egyházközség Homoródmás; Tibáld József, Tibáld Józsefné, Deák Mózes, Deák Mózesné, Bendek András Homoródujfalu; Máté János, Máté Jánosné, Kiss Károly, Kisgyörgy Sándor, Kisgyörgy Sándorné, Kisgyörgy Zsuzsa, Székely Zsigmondné, Unitárius Egyházközség Vargyas; Imre Zsigmondné Kibéd; Borbáth Zoltán, Pál Gyula, Benkő Mihály, Egyed Albert, Vas Albert, Dr. Szentkirályi Andor, Dr. Máté István, Pollák Ignác, Pál Ferenc, Pál Ferencné, Dr. Jakab Zoltán, Szabó Dénes, Özv. Benedek Imréné, Unitárius Egyházközség Oklánd; 1909-re Özv. Sándor Gergelyné, Id. Gergely Mózes, Abásfalva; Szabó Mózes, Bencé Gábor, Bence Gáborné, Homoródszentpál, Márkos András Homoródjánosfalva, Tari Sándorné Homoródmás; Deák Mózesné Homoródujfalu; 1908-ra özv. Sándor Gergelyné Abásfalva - Bence Gáborné Homoródszentpál; 1905-re Sándor Gergelyné Székelyderzs

A küllököri fiókegylet pénztárába fizettek: Unitárius Egyházközség Dicsőszentmárton, Gvidó Béla 910-re, Gvidó Béláné 906—907-re, Gvidó Mózes Szőkefalva 905—907-re, Nagy Béla, Nagy Béláné Bethlenszentmiklós 909-re, Gálfalvi István Harangláb 908-ra, Gálfalvi Sándor 909-re, Bedő Gábor Magyarársós 910-re, Durugy András Dicsőszentmárton 907-re és Bíró Pál Marosszentbenedek 908-ra.

Az egyesület perselyébe ajándékozott a Korona-bank Részvénytársaság Kolozsvár 15 K-t. Az U. K. költségeire ajándékozott Hermann Béla Ujfaezekasvársánd 2 K., Dr. Sándor Balázs Budapest 1 K. 60 f., Dr. Tóth György Kolozsvár 5 K. Dr. Ba-

rabássy István Nagybánya 3 K. 20 f., Kovács József Kolozsvár 1 K. Fogadják az egyesület köszönetét.

Kolozsvár, 1910. április 16.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Személyi változások a lelkészi és énekvezéri állásokban. — *Nagyajdtért* nagy harc folyt Kovács Lajos és Kisgyörgy Imre között, — de mivel Kisgyörgy sokkal fiatalbb és Kissolymosba is megválasztották a főt. püspök ur Kovács Lajost nevezte ki Nagyajtára. A nagyajtái hívek szelid lelkü munkás papot nyertek, a kitől minden jót remélünk. A kissolymosiaknak sem lesz panaszuk, mert Kisgyörgy a legifjabb gárda jelesei közé tartozik. Érdekes, hogy Nagyajtára habár leányágon vissza került a Kriza család, minthogy Kovács Lajosné Kriza Ilona, a Kriza püspök unokája. — *Ütő* Lajos dombói lelkész 44 év multán megérdemelt nyugalomba vonul május 1-vel. Nagy tiszteletnek és szeretetnek örvendett hosszú pályáján. Megérdemli a nyugalmat. Helyébe hívei papjelöltet választottak s a főt. püspök ur hasonló nevű iát nevezte. ifj. *Ütő* Lajos kitünően végzett ifju, a ki. előtt. szép jövő áll a papi pályán. *Kovács* István pipei lelkészt megválasztották és a főt. püspök ur kinevezte Bethlenszentmiklósról lelkésznek.

Vári Albert főgymn. vallástanárt március 30-án ünnepélyesen beiktatta az egyház és az iskola. Nevezetes esemény, mert Vári a legelső rendes vallástanár a gymnasiumban Székfoglaló értekezése artalmilag is teljesen kielégítette az előljáróságot és a hallgatóságot. Kozma Ferencz gondnok, dr. Gál Kelemen igazgató, Ferencz József püspök ur és Hadházy Sándor mint az E. K. Tanács képviselője mondtak beszédet. Gálfi Lőrinc theologiai tanár szép és megható

imádsága s az ifjuság éneke nagyban emelték az ünnepély hatását.

Theologiai tanárok beiktatása. Május 28-án fogja beiktatni az egyház főhatóság a mult évben rendes tanárokká megválasztott Csifó Salamon és Gálfi Lőrinc tanárokat. Az ünnepélyen imádkozott Péterfi Dénes lelkész-tanár megnyitó beszédet Ferencz József püspök ur, székfoglalót Csifó S. és Gálfi L. bezárja a dékán beszéde. Bevezetésül és befejezésül az ifjuság éneke.

Elhunytak. *Lőrinc Sándor Márton* nyug. énekvezér 87 éves korában április 18-án. 55 évig szolgált az unitárius egyházat és a közoktatás ügyét Oklándon, 60 évig élt boldog házasságban nejével Barta Máriával. A régi nagy és nehéz időkben hű és önzetlen munkás volt kevés igénynyel, de annál több lelkesedéssel. Özvegyén kívül gyermekei és nagyszámu unoka meg dédunoka gyászolja. — *Özv. Gedeon* Jánosné Nagy Krisztina néhai dr. Nagy Károly testvére elhunyt ápr. 16-án Nagyszébenben 68 éves korában.

Dávid Ferencz életrajza immár sajtó alatt van. Dr. Kiss Ernő főgymn. tanár írta és elnyerte vele a kitűzött pályadíjat. Az ünnepi kiadványoknak ez lesz az előhírnöke. Üdvözöljük dr. Kiss Ernőt.

Az unitárius egyházközségek történetét lelkészeink nagy része immár beküldötte az E. K. Tanácshoz. Sok becses adat kerül össze, de az is látszik, hogy levéltáraink nagyon hiányosok.

A templomok és egyházi előjárók képét Dunky fényképész immár csaknem mind levette és összeállította. A felirások nagyrésze is összekerült. Értékes gyűjtemény lesz belőle.

A D. F. E. alapszabályai módosítását indítványozza a marosi f. egylet. A módosítások azt célozzák, hogy a szabályok a változott viszonyoknak megfeleljenek. — A módosítás lényeges eltérést abban mutat, hogy a választmány tagjait 1/3 részben vidéki tagokból óhajtja. Ha bármily kötelezettséget keresztül lehetne vinni, hogy a vidéki tagok legalább mindenik fiók egyletből egyszer megjelenjék a választmányi gyűléseken a legszivebben üdvözlők az indítványt, de aggódunk a kivethetősége iránt. Talán elég hogy mindenik f. egyleti elnök hivatalból tagja a választmányoknak. A módosításokat közelebbi számunkban közreadjuk.

Harmadik estélyünk elmaradt az időnyről. Februáriusban nem tarthattuk meg az iskolai betegség miatt, április másodikika már nem volt alkalmas. Azok a kik szives közreműködést ígértek fönntartották ígérteiket jövőre.

Zoványi Jenő sárospataki református teológiai rendes tanárt a ref. Convent bírósága öt szavazattal négy ellenében megfosztotta tanári állásától „hithűség“ megszegése miatt. Az egész ország figyelmét és bírálatát kihívta ez az ítélet, mert Zoványi ugyis, mint számos évig gyakorló lelkész, ugyis mint egyházi író kitűnő szolgálatokat tett egyházának és a magyar közművelődésnek.

Pálffy János. A régi, erős unitárius férfiak közül dönt ki megint egy a gagyí és tarcsafalvi Pálffy János egyházi tanácsos halálával. Pálffy János, ki 60-ik évében március 29-én hunyt el Czegez községben, utolsó férifisárja volt családjának. Tanulmányait kolozsvári kollégiumunkban végezte, hol papi oklevelét megszerzvéen Kriza János püspök a torockói

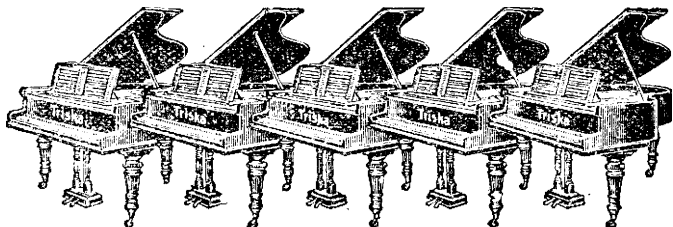
iskolához küldi ki rektortanítónak, hol az egyházközség énekvezére is lett Torockó városában élte le aztán szinte egész életét közhasznu tevékenységben. Szive egybeforrott Torockóval Lelkesedett a város és egyházközség minden ügyéért s tudot lelkesíteni is. Sok intézmény köszönheti részint alapítását, részint fejlődését az ő fáradhatatlan buzgóságának. Nyugalomba vonulása óta Csegezbe ment, hol szintén nagy és áldásos befolyást gyakorolt a község fejlődésére. Mint birtokos, tagja volt a vármegyei bizottságnak s igen élénk részt vett a megye politikai küzdelmében is. Nehány éve betegeskedni kezdett. Felesége, Sárossy Klára, kivel 36 évig élt boldog házasságban, a legnagyobb gyöngédséggel önfeláldozó szeretettel ápolta, de hibá volt minden, hosszas szenvedések után március 29-én meghalt. Temetése márc. 31-én a környék lakosainak óriási részvéte mellett folyt le. Lőrinczi Dénes tordai esperes és Gálffy Mihály csegezi pap megható beszédekben bucsuztatták el. Az unitárius egyház egy derék fiát, a csegezi egyházközség jöltevő gondnokát veszítette el. Pihenése legyen csendes. Emlékét jötettei megőrzik.

„A Református Szemle“ sablonos propagandának nevezi az „Unitárius Közöny“ 2-ik számában megjele t közleményünket egy protestáns lelkészről. Ugy érti, hogy mi is a kath. egyház „szent csudáit“ csináljuk, holott az egész „a mesétcsináló agyában van.“ Csak annyit mondunk arra is a többi szóra is, hogy a levelet őrizzük és discretio mellett megmutathatjuk a Szemle szerkesztőjének. — Nemhogy nem költünk mesét, de nagyon sok ilyen levelet tudnánk felmutatni protestáns lelkipásztoroktól. Ha a R. Sz. ismerné eljárásunkat, bizonynyal nem olyan hangot használna, a milyennel 195. lapján szóltta magát!

Zongorák, Pianinok

és Cimbalmok. — Csak elsőrendű gyártmányok. Legszolidabban vásárolhatók és bérelhetők

TRISKA J. hírneves zongoratermében Kolozsvárott. — Alapított 1870-ben.

Hangolásokat és javításokat szakszerűen készít.
Szakképzett hangolót vidékre is azonnal küld.

Mindenféle könyvnyomdai munkákat, modern kiállításban, gyorsan és jutányos áráért készít az

„Ellenzék“- Nyomda

Kolozsvárt, Szentegyház-utca 22.

MATTAY és HÜTTER

✂ BORKERESKEDÉSE ✂
Kolozsvárt. — Telefon 190.

Kitűnő asztali borok 72 f.-től 90 f-ig.
Pecsenyeb orok 96 f.-től 2 K-ig.
Piros bókrok 1 K-tól 2.40 f-ig.
.....

Szászvevesszősi borok a mélt. gróf De-
genfeld Lajos úr
terméséből1,20 f-től 2 K-ig.
Hegyaljai tokaji borok 1.60 f-től 6 K-ig.

DEUTSCH MIKSA KOLOZSVÁRT, MŰSZERÉSZ

Mátyás-tér 7. sz.
Francia különlegességeket tucatonként 2 K-tól feljebb
szállít discretio mellett. Szemüveg és csiptetők 1 K-tól.

TELEFON 776.

ELEFON 776

Az orsz. iparegyesületi ezüst dísz érmmel kitüntette.

Braun Mihály

:: HANGSZERKÉSZITŐ MESTER, ::
a kolozsvári zeneconservatórium szállítója.

Kolozsvár,
Wesselényi Miklós-u. 18.

Finom hegedűk, violák és csellók
készítési műterme. Valódi olasz,
nén et, quint tisztá bél és csak
saját készítményű forott hurok.
A legnehezebb javítások művészes kivitelben elkészítettek.

ERDÉLY EGYEDÜLI KERESKEDELMI és IPAROS
ORGANUMA AZ

Erdélyrészi Iparos Lap

Szerkeszti: POLONYI ALBERT.

Előfizetési ára: Egész évre 8 korona. Félévre 4 korona.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, „Ellenzék”-nyomda.

TELEFON 233.